

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

РУСНАК ЛЕСЯ МИХАЙЛІВНА

УДК 342. 951: 351.77(477)(043.3)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА
НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна»

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор

Фрицький Юрій Олегович,

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»,
завідувач кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Стеценко Валентина Юріївна,

Східноєвропейський університет економіки і менеджменту,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін;

кандидат юридичних наук, доцент

Чомахашвілі Олена Шотаєвна,

Київський університет права Національної академії наук України,
доцент кафедри конституційного, адміністративного, господарського права та
процесу

Захист відбудеться «28» вересня 2016 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.139.01 Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська, 23

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за адресою: 03115, м. Київ, вул. Львівська, 23

Автореферат розісланий «26» серпня 2016 р.

В.о. ученого секретаря
спеціалізованої вченої ради

М. П. Пихтін

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У відповідності до теорії природного права та Конституції України життя і здоров'я людини визнаються найбільшими цінностями. Однак такі досконалі норми Основного Закону залишаються декларативними. Середня тривалість життя людини в Україні в 2013 році складала для чоловіків – 66 років, жінок – 76; це повторює статистичні дані УРСР за 1975 рік, що є значно нижчим показником, ніж у країнах-учасницях ЄС. Провідною причиною такого стану є незадовільне функціонування системи охорони здоров'я населення, зокрема публічного адміністрування цієї сфери.

Викликають занепокоєння статистичні дані щодо стану природного приросту населення, який нині має негативну тенденцію: чисельність наявного населення в Україні, за оцінкою, на 1 січня 2015 р. становила 42928,9 тис. осіб. Упродовж 2014 р. чисельність населення зменшилася на 144,2 тис. осіб, що в розрахунку на 1000 наявного населення становило 3,4 особи. Народжуваність зменшилася з 11,0 до 10,8 живонароджених у розрахунку на 1000 наявного населення, а смертність збільшилася з 14,6 до 14,7 померлих на 1000 наявного населення.

Актуальність теми підтверджується результатами авторського соціологічного опитування: лише 20 % опитаних громадян вважають задовільним рівень якості надання медичної допомоги та послуг закладами охорони здоров'я [Додаток А. до дисертації].

Теоретичною основою дисертаційної роботи стали напрацювання українських вчених у галузі адміністративного права, зокрема В. Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, А.С. Васильєва, О. М. Бандурки, Ю. П. Битяка, Я. М. Буздуган, В. М. Гаращука, В. В. Галунька, О. В. Горбач, І. П. Голосніченка, Ю. В. Гридасова, Є. В. Додіна, О. В. Дьяченко, Г. Г. Забарного, В. В. Зуй, Р. А. Калюжного, С. В. Ківалова, В. К. Колпакова, Т. О. Коломоець, С. О. Короєда, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастуха, В. П. Петкова, С.Г. Стеценка, В. І. Олефіра та інших.

Окремим аспектам адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення присвячені праці: Н. В. Андрішиної, Т. Д. Бахтеєвої, О. В. Балуєвої, М. М. Білінської, В. В. Воробйова, Є. І. Богусловського, З. С. Гладуна, Т. С. Грузева, М. К. Золотарьової, С. О. Козуліної, Н. П. Кризиної, В. В. Курінного, В. М. Лехан, В. С. Маринець, О. М. Міщенко, М. В. Мниха, П. Є. Лівака, З. О. Надюка, С. В. Петкова, М. С. Пономаренко, Я. Ф. Радиша, В. М. Рудого, В. В. Рудень, І. Я. Сенюти, З. С. Скалецької, В. Ю. Стеценко, В. Д. Чернадчука та інших. Однак, незважаючи на опубліковані останніми роками зазначених авторів наукові праці, вирішення вказаного питання в Україні є, на жаль, недостатнім, що й зумовлює його актуальність та важливість наукового дослідження в юридичній науці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» на тему «Адміністративно-правове регулювання суспільних відносин» (номер державної реєстрації 0107U008696). Тема дисертації відповідає тематиці Пріоритетних напрямів розвитку правової науки в Україні на 2011-2015 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24.09.2010 р. № 14, та перспективним напрямом кандидатських та докторських дисертацій за юридичними спеціальностями, перелік яких затверджено рішенням Президії Національної академії правових наук України від 18.10.2013 р. № 86/11. Тема дослідження обрана відповідно до основних напрямів державно-правової реформи в Україні, Концепції Загальнодержавної програми «Національний план дій з Реалізації Конвенції про права інвалідів та розвитку системи реабілітації інвалідів на період до 2020 року», затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.2011 р. Тема дисертації затверджена вченою радою Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 18.06.2012 р. (витяг із протоколу № 3).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є визначення теоретичних і практичних аспектів адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення на підставі аналізу відповідних міжнародних стандартів, наукових, науково-публіцистичних та нормативних джерел, у тому числі вітчизняного законодавства, та формулювання на цій основі пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України в зазначеній сфері та практики його застосування.

Для досягнення визначеної мети дисертантом було сформульовано такі завдання:

- розкрити поняття та зміст права на охорону здоров'я населення як об'єкта адміністративно-правового забезпечення;
- визначити поняття та розкрити зміст реалізації права громадян на охорону здоров'я через медичне страхування як адміністративно-правову категорію;
- охарактеризувати поняття та з'ясувати елементи механізму адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я;
- виявити юридичну природу та розкрити зміст форми діяльності публічної адміністрації у сфері охорони здоров'я;
- розкрити зміст методів адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері правового забезпечення охорони здоров'я;
- дослідити позитивний зарубіжний досвід права на охорону здоров'я;
- розробити пропозиції та рекомендації щодо удосконалення чинного законодавства України у сфері забезпечення прав на охорону здоров'я.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які пов'язані з виникненням, розвитком, реалізацією та захистом прав на охорону здоров'я в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правове забезпечення права на охорону здоров'я населення.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є сукупність методів і прийомів наукового пізнання, використання яких здійснюється з урахуванням принципу методологічного плюралізму. Застосування визначених методів зумовлюється системним і комплексним підходами, що дають можливість досліджувати презентовані в дисертації проблеми в єдності їх соціального змісту та юридичної форми. У процесі дослідження використано комплекс взаємодоповнювальних методів: історичного й логічного аналізу літературних джерел для вивчення еволюції визначення проблеми й наступності її розв'язанні у вітчизняній та світовій науковій літературі (розділ 1.); системно-історичного – під час розгляду історичних передумов розвитку системи адміністративно-правового регулювання сфери охорони здоров'я (підрозділ 1.1.); функціонального аналізу, який передбачав вивчення досліджуваної проблеми і дав змогу простежити історичну та причиново-наслідкову зумовленість її виникнення (підрозділи 1.1., 1.2.); діалектичного, яким дозволив виявити правову природу різних аспектів розвитку системи охорони здоров'я, її багатоманітність у зв'язках з іншими соціальними, економічними явищами, дотичними до аналізованих проблем (підрозділи 1.3., 2.2.). Значний внесок у розкриття зазначеної проблематики забезпечив системно-структурний метод, обумовлений тим, що система охорони здоров'я являє собою множину впорядкованих елементів, взаємодія яких породжує нові якості стосовно правового забезпечення права на охорону здоров'я населення (розділ 2.); метод порівняльного та статистичного аналізу фактів і явищ, їх синтезу для дослідження еволюції системи адміністративно-правового забезпечення, розуміння динаміки розвитку нормативно-правової бази, що регулює діяльність системи охорони здоров'я (підрозділи 1.3., 3.1.); дедуктивний метод, на основі якого розроблено концептуальні напрями удосконалення адміністративно-правового захисту права у цій сфері (розділ 3.); програмно-цільовий – як база запропонованих науково-практичних рекомендацій щодо шляхів оптимізації управління охороною здоров'я в єдиному медичному просторі України (підрозділи 2.2., 2.3., 3.2.); зі спеціальних методів адміністративного права використаний метод адміністративної компаративістики, який забезпечив імплементацію адміністративно-правових норм деяких зарубіжних країн у вітчизняну правотворчу та правозастосовну діяльність (розділ 3.).

Нормативною базою дослідження, на якій ґрунтуються положення і висновки дисертації, є норми Конституції України, чинні законодавчі та інші нормативно-правові акти, які визначають правові та організаційні засади діяльності суб'єктів публічної адміністрації в аналізованій сфері.

Емпіричну базу дослідження становить узагальнена практика управлінської діяльності Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства соціальної політики України та Фонду соціального захисту інвалідів. Вузькопрофільність дисертації зумовила необхідність збирання інформації, що обумовило участь у анкетуванні та інтерв'юванні 393 респондентів.

Наукова новизна одержаних результатів характеризується тим, що дисертація є комплексним науковим дослідженням, в якому з урахуванням Європейських прагнень вітчизняного суспільства сформульовано теоретичні засади адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення в Україні.

У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд нових теоретичних положень, обґрунтовано відповідні висновки, рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України, зокрема:

уперше:

– в умовах практичної інтеграції України до лікувальних стандартів ЄС сформульовано поняття адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я, як адміністративних засобів державно-приватного партнерства між громадянами України та державою, в яких громадяни відповідально ставляться до свого здоров'я, а держава стимулює профілактику захворювань, створює умови для страхової медицини, запозичує Європейські стандарти лікування та медичної освіти, та бере на себе зобов'язання здійснювати допомогу населення в надзвичайних ситуаціях та здійснювати за державний кошт лікування рідкісних захворювань, що потребують великих коштів;

удосконалено:

– поняття охорони здоров'я в адміністративному аспекті, як сукупності позитивних і негативних факторів адміністративного характеру, які стимулюють різними способами громадян самостійно (на засадах страхової медицини) піклуватися про своє здоров'я, вести здоровий спосіб життя, відмовлятися від шкідливих звичок, а публічна адміністрація у цій сфері має зосередити свої зусилля на тих сферах попередження і лікування, в яких приватної ініціативи недостатньо та лікуванні найбільш небезпечних захворювань, що мають ознаки епідемій;

– механізму адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я, як цілеспрямованого комплексу динамічних дій спеціальної публічної адміністрації, спрямованої на стимулювання громадян вести здоровий спосіб життя, профілактику захворювань, лікування небезпечних хвороб на ранніх стадіях та надання медичної допомоги громадянам у випадках надзвичайних ситуацій, а також в тих випадках, коли приватної ініціативи недостатньо;

– наукові положення щодо адміністративної діяльності Міністерства охорони здоров'я, яке має зосередити свої основні зусилля та просування у Верховній Раді України новітньої системи законодавства, яке відповідає

духу і букві закону, загально визнаному в країнах-учасницях ЄС в аспектах страхової медицини, трансплантації органів, попередження захворювань та виявлення і лікування на ранніх стадіях небезпечних для життя людини хвороб;

– наукові положення стосовно успішного забезпечення права на охорону здоров'я, яке базується на міжнародних актах ВООЗ, Ради Європи, та зарубіжному досвіді таких країн учасниць ЄС, як Франції, ФРН, Іспанії, Португалії, Польщі, Чехії, Литви, які доцільно використати в Україні.

отримало подальший розвиток:

– генеза системи адміністративно-правового регулювання сфери охорони здоров'я, яка вироблена на основі комплексного поєднання демократичних засад вітчизняного суспільства, потенційно високого рівня кваліфікації українських лікарів, процесів Європейської інтеграції та децентралізації і комерціалізації, надання медичних послуг громадянам через страхову медицину та здійснення адміністративних заходів щодо протидії корупції в цій сфері;

– характеристика адміністративно-правового статусу публічної адміністрації, яка здійснює адміністративно-правове забезпечення права на охорону здоров'я, як системи державних, комунальних та інших недержавних суб'єктів публічної адміністрації, які поєднані чисельними вертикальними зв'язками та об'єднані єдиною метою – публічному забезпеченню на основі власних чи делегованих повноважень права громадян на охорону здоров'я.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що висновки, пропозиції та отримані результати можуть знайти застосування для подальших досліджень загальнотеоретичних питань, пов'язаних із вдосконаленням адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення в Україні. Висновки та пропозиції, сформульовані дисертантом, можуть бути використані:

у науково-дослідній роботі – для подальшої розробки досліджень у теорії адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення;

у правотворчій діяльності – при вдосконаленні чинних нормативно-правових актів, що регулюють питання адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення;

у правозастосовній діяльності – для удосконалення механізмів забезпечення права на охорону здоров'я у практичній діяльності суб'єктів владних повноважень – під час забезпечення підзаконної та правозастосовчої діяльності (акт про впровадження у практичну діяльність Департаменту охорони здоров'я Чернівецької обласної державної адміністрації від 18.11.2015 р. № 01.3/420/);

у навчальному процесі – при написанні підручників, навчальних посібників та викладанні курсів «Адміністративне право», «Конституційне

право», (акт впровадження результатів дисертаційної роботи Чернівецького ПВНЗ «Буковинський університет» від 23.11.2015 р. № 01-490).

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні та практичні положення й висновки дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», де була виконана дисертація, а також були оприлюднені автором на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина» (м. Тернопіль, 11 грудня 2012 р.), «Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі» (м. Київ, 21-22 листопада 2012 р.), «Актуальні проблеми юридичної науки» (м. Хмельницький, 23-24 листопада 2012 р.), «Права человека и национальное законодательство: гуманизация права» (г. Москва, 9 февраля 2013 г.), «Актуальні проблеми сучасного адміністративного права» (м. Запоріжжя, 22 березня 2013 р.), «Молодь: освіта, наука, духовність» (м. Київ, 4-5 квітня 2013р.), «Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації конвенції ООН про права інвалідів» (м. Київ, 20-21 листопада 2013 р.), «Інформаційні технології, економіка та право: стан та перспективи розвитку (ІТЕП-2014)» (м. Чернівці, 3-4 квітня 2014 р.), «Молодь: освіта, наука, духовність» (м. Київ, 9-10 квітня 2014 р.), «Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації конвенції ООН про права інвалідів» (м. Київ, 20-21 листопада 2014 р.), «Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації конвенції ООН про права інвалідів» (м. Київ, 18-19 листопада 2015 р.).

Публікації. Основні положення та висновки, сформульовані в дисертації, викладено у 18 публікаціях, у тому числі в семи наукових статтях, з них п'ять опубліковано в наукових фахових виданнях України, одна стаття – у виданні іншої держави, та в 11 тезах доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, одні з яких – матеріали круглого столу.

Структура дисертації зумовлена метою, завданнями та предметом дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (250 найменувань на 28 сторінках) та 3 додатків (на 6 аркушах). Загальний обсяг дисертації становить 207 сторінок, із них 168 – основного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, розкривається ступінь її наукової розробки, зазначено її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, висвітлено методологію, визначено мету й завдання, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, подано відомості щодо публікацій, вказано форми апробації здобутих результатів.

Розділ 1. «Теоретико-правові засади адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення в Україні» містить три підрозділи, у яких проаналізовано основні підходи до проблематики та методології дисертаційної роботи, з'ясовано вихідні положення теоретичних засад адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення.

У *підрозділі 1.1. «Забезпечення права на охорону здоров'я населення як правова категорія»* встановлено, що право на охорону здоров'я нерозривно пов'язане з природним правом людини на життя. Сучасна юридична наука містить різні підходи до тлумачення змісту складових елементів права на охорону здоров'я. Аналіз Конституції України, Основ законодавства України про охорону здоров'я, Цивільного та Сімейного кодексів України та інших нормативно-правових актів у досліджуваній сфері свідчить, що до змісту категорії права на здоров'я входять такі основні елементи: власне право на охорону здоров'я; право на усунення небезпеки, яка загрожує здоров'ю; право на проживання в умовах безпечного для здоров'я довкілля за відсутності дії будь-яких впливів техногенного або природного характеру; право на отримання своєчасної кваліфікованої медичної допомоги (в тому числі право на відмову від медичного втручання); право вільного доступу до медичної інформації; право на медичне страхування; право на допомогу у випадках «особливих потреб» (допомога особам з набутими або вродженими фізичними або психічними розладами та аномаліями розвитку, а також жінок у стані вагітності). Окрім цього, серед масиву законодавчих актів у сфері охорони здоров'я слід виділити специфічні правові норми, що регулюють права, які опосередковано можна віднести до змісту права на здоров'я. Ними є право на донорство та право на трансплантацію.

Акцентується увага, що охорона здоров'я як особлива галузь впливає не лише на результати соціального й економічного розвитку країни, але і на стан демографічної ситуації в цілому, визначає разом з іншими чинниками рівень національної безпеки. Поряд з тим, здоров'я розглядається і як важливий соціально-політичний феномен, який свідчить про ступінь розвитку й благополуччя суспільства, що потребує досконалого юридичного регулювання та законодавчого гарантування. У законодавстві України також варто деталізувати зміст елементів права на охорону здоров'я, а також їх складових, таких, як право на зміну (корекцію) статі; право пацієнта на полегшення болю, пов'язаного з захворюванням або медичним втручанням,

право на застосування нових та експериментальних методів або засобів надання медичної допомоги.

Підрозділ 1.2. «Право на охорону здоров'я населення – як об'єкт адміністративно-правового забезпечення» присвячений аналізу законодавчих актів, які регламентують адміністративно-правове забезпечення охорони здоров'я.

Зазначено, що право на охорону здоров'я є об'єктом значної кількості законодавчих і нормативних актів не лише вітчизняного, але й міжнародного та європейського рівня, що підтверджує значущість ролі соціальної функції держави у сфері охорони здоров'я і визнання всіма державами світу інтересу громадян у збереженні та зміцненні свого здоров'я.

Зроблено висновок, що право на охорону здоров'я є сукупністю різних правових норм, які регулюють як соціальний (публічний), так і особистий (приватний) аспекти його реалізації.

Автором наголошується, що з метою приведення законодавства України у сфері охорони здоров'я до норм міжнародних правових стандартів потрібно прагнути переходу від публічного до змішаного типу системи охорони здоров'я. Обґрунтовується авторська позиція щодо доцільності та важливості здійснення реформування адміністративного законодавства у сфері охорони здоров'я шляхом створення кодифікованого акту – Медичного кодексу України.

У підрозділі 1.3. «Реалізація права громадян на охорону здоров'я через медичне страхування як адміністративно-правова категорія» зазначається, що успіх реформування охорони здоров'я багато в чому визначається правильністю вибраної моделі фінансування, адекватністю соціально-економічним і політичним умовам. Фінансове забезпечення охорони здоров'я в розвинених країнах здійснюється з різних джерел: державного бюджету, коштів підприємств і внесків приватних осіб. Проаналізовано особливості систем медичного страхування таких зарубіжних країн, як Німеччина, Франція, Великобританія, Нідерланди, Японія.

Співвідношення між державними й приватними формами медичного страхування, а також добровільність чи обов'язковість таких медичних послуг у різних країнах залежить від таких чинників як: соціальні, демографічні, культурно-історичні умови, економічна політика держави, рівень захворюваності населення, інші фактори, які характеризують загальний стан здоров'я і рівень медичного обслуговування в тій чи іншій країні.

Доведено, що розвиток медичного страхового сектору в Україні повинен базуватися на добре продуманій, довгостроковій концепції страхування, яка би враховувала як сучасне фінансово-економічне становище в державі, так і світовий досвід. В основу концепції має бути покладено вирішення питання щодо реалізації конституційного права громадян на охорону здоров'я шляхом запровадження інституту обов'язкового медичного страхування,

визначення фінансових коштів як із розробкою механізму їх отримання, так і механізму контролю за їх використанням.

Розділ 2. «Механізм адміністративно-правового забезпечення охорони здоров'я» складається з трьох підрозділів, у яких з'ясовано зміст поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я. Виявлено юридичну природу та розкрито зміст методів адміністративної діяльності публічної адміністрації у цій сфері.

У підрозділі 2.1. *«Поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я»* звернено увагу на те, що категорії «адміністративно-правове регулювання», «адміністративно-правове забезпечення», «адміністративно-правова охорона» та «адміністративно-правовий захист» розглядаються в юридичній літературі, як у тісному взаємозв'язку, так і окремі частини. Відповідно усі елементи механізму адміністративно-правового регулювання та адміністративно-правового забезпечення розглядаються як правова охорона та правовий захист.

Доведено, що механізм адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я – це засоби функціонування єдиної системи адміністративно-правового регулювання з метою забезпечення прав, свобод і законних інтересів, функціонування громадянського суспільства.

З урахуванням одержаних результатів проведеного дослідження автор дійшов висновку, що елементами механізму адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я є система засобів правового та організаційного впливу для забезпечення права населення, що гарантуються та здійснюються суб'єктами публічної адміністрації, до яких належать: 1) система законодавства, яка регулює відносини у сфері охорони здоров'я; 2) об'єкт управління – правовідносини, що виникають у сфері охорони здоров'я; 3) суб'єкти управління – органи державної влади і організації, що взаємодіють між собою у сфері охорони здоров'я; 4) форми та методи діяльності публічної адміністрації щодо захисту прав населення у сфері охорони здоров'я; 5) адміністративно-правова відповідальність за порушення у сфері охорони здоров'я та б) адміністративні процедури у цій сфері.

У підрозділі 2.2. *«Форми діяльності публічної адміністрації у сфері охорони здоров'я»* зазначено, що форми суб'єктів діяльності публічної адміністрації визначають характер відносин у даній сфері, адже вони складаються в процесі здійснення діяльності суб'єктів публічної адміністрації.

Визначено, що видання суб'єктами публічної адміністрації підзаконних нормативно-правових актів у сфері охорони здоров'я з метою захисту порушеного права – це провідна форма адміністративної діяльності адміністрації, її правотворчий напрям, спрямований на уточнення й розвиток законів України.

Зауважено, що суб'єкти публічної адміністрації видають чисельні індивідуальні адміністративні акти, які є різновидом правозастосовчого індивідуального правового акта. А, отже, правозастосовчий (індивідуальний)

акт – це акт, що містить конкретний державно-владний припис, прийнятий відповідним публічним органом у результаті вирішення індивідуальної юридичної справи, і його потрібно відрізняти від нормативно-правового акта, який є нормою права загального характеру, а на відміну від нього правозастосовчі індивідуальні акти мають індивідуальний характер і породжують конкретні адміністративно-правові відносини.

З урахуванням результатів проведеного дослідження автор дійшов висновку, що вчинення юридично значущих адміністративних дій у сфері охорони здоров'я – це додаткова форма діяльності публічної адміністрації, що створює нове юридичне положення, змінює наявні правовідносини та стає необхідною умовою для настання зазначених правових наслідків. Отже, форми діяльності публічної адміністрації у сфері охорони здоров'я – це зовнішній вираз подібних як за своїм характером, так і за правовою природою груп дій посадових осіб органів публічної адміністрації, що здійснюються відповідно до закону для досягнення адміністративно-правової мети – публічного захисту права на охорону здоров'я.

У підрозділі 2.3. «Методи адміністративної діяльності публічної адміністрації щодо адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я» дисертант обґрунтовує, що основними методами адміністративної діяльності публічної адміністрації є заохочення, переконання і примус. Заохочення у сфері адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення – це метод адміністративного права, який полягає у публічному визнанні заслуг, нагородження, виявлення громадської пошани медичним працівникам у зв'язку з досягнутими успіхами при виконанні своїх обов'язків; адміністративний примус у сфері адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення – це визначені нормами адміністративного права заходи організаційного та юридичного впливу, що здійснюються публічною адміністрацією незалежно від волі посадових осіб та окремих громадян у випадку порушення ними права на охорону здоров'я; заходи адміністративного попередження й адміністративного припинення є такими, що рідко використовуються у сфері адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я у закладах охорони здоров'я, оскільки сутністю такого забезпечення є динамічні активні дії, які наступають після порушеного права, а не до його порушення.

Адміністративна відповідальність у сфері адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я в закладах охорони здоров'я – це застосування судом або уповноваженими державою публічними органами щодо фізичних і юридичних осіб, які скоїли протиправне діяння, що порушує права населення на охорону здоров'я, певного виду адміністративного примусу – адміністративної санкції (адміністративно-господарської санкції). Отже, адміністративно-господарські санкції, які застосовуються до закладів охорони здоров'я за порушення ними права населення на охорону здоров'я, – це матеріальні та організаційні заходи впливу карного характеру, які

застосовуються до них за порушення права на отримання якісної медичної допомоги та послуг. Основним видом із зазначених санкцій є: відмова у видачі ліцензії; призупинення дії ліцензії; позбавлення ліцензії за порушення стандартів надання медичної допомоги та послуг населенню.

Розділ 3. «Напрями удосконалення адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я» складається з трьох підрозділів. У ньому акцентовано увагу на дослідження позитивного зарубіжного досвіду щодо законодавчого забезпечення права на охорону здоров'я, окреслення проблем та стратегічних векторів удосконалення адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я, зокрема адаптації українського законодавства до стандартів міжнародного законодавства.

У підрозділі 3.1. *«Міжнародний досвід щодо адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я»* розглянуто особливості системи охорони здоров'я у Республіці Білорусь, Грузії, Вірменії, Словаччині, Республіках Молдова та Казахстан, серед яких позитивними аспектами можна визначити такі: активний розвиток приватної медицини; механізми індивідуалізації оплати праці медичних працівників; розвиток первинної медичної допомоги; оптимізація мережі стаціонарів та покращання якості медичної допомоги; запровадження стандартів медичної допомоги відповідно до програм медичного страхування та програм державних гарантій.

Підкреслено, що в умовах нагальної потреби максимального наближення вітчизняного законодавства до європейського особливо цінним для України є вивчення досвіду країн ЄС. На сьогодні в нашій державі такий напрям визначено як стратегічний, про що свідчать численні нормативно-правові акти з питань адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Узагальнюючи викладене, необхідно зазначити, що опанування зарубіжного досвіду сприятиме успішному реформуванню вітчизняного законодавства у сфері охорони здоров'я населення, який би узгоджувався з положеннями міжнародного законодавства, сприяв ефективності його застосування, захисту прав, свобод та інтересів громадян, зміцненню законності та правопорядку в Україні. Не менш стратегічним повинно стати завдання щодо якісно-правової систематизації всього масиву чинних і створення нових норм, у тому числі упорядкування збірника нормативно-правових актів у цій сфері.

У підрозділі 3.2. *«Проблеми адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я»* встановлено, що механізм забезпечення – це сукупність управлінських засобів, за допомогою яких здійснюється ухвалення науково обґрунтованого управлінського рішення і досягається його ефективна реалізація. Суть механізму управління полягає в тому, що він виступає організаційним засобом, своєрідним управлінським інструментом прийняття і реалізації управлінського рішення. До найгостріших проблем адміністративно-правового забезпечення у сфері охорони здоров'я віднесено: відсутність відповідної координації у сфері охорони здоров'я; недостатня

ефективність у діяльності структур, які забезпечують захист прав у сфері охорони здоров'я; недостатність сучасних технологій управління і технічного забезпечення у системі відомств, які опікуються питанням охорони здоров'я, особливо щодо належного інформаційного забезпечення у цій сфері; нерозвиненість системи надання послуг у сфері охорони здоров'я, що пов'язано із загальним станом інфраструктури цієї діяльності, особливо у регіонах; нераціональна організація системи надання медичної допомоги; проблема фінансування діяльності системи та закладів охорони здоров'я; недосконалість системи кадрового забезпечення; низька доступність сільського і міського населення України до якісних послуг; неконтрольоване ціноутворення у сфері охорони здоров'я.

У підрозділі 3.3. *«Шляхи удосконалення законодавства стосовно адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення в Україні»* доводиться, що пріоритетним напрямом реформування норм адміністративного законодавства у сфері охорони здоров'я усвідомлюється вироблення адміністративно-правових та інституційно-організаційних гарантій захисту права на охорону здоров'я населення в Україні.

Основними напрямами удосконалення законодавства у зазначеній сфері визначено такі: 1) врахування у законах України «Про державний бюджет» на кожний відповідний рік відповідних видатків, які б дозволили населенню отримувати якісну медичну допомогу та послуги за рахунок державного та місцевого бюджетів; 2) більшість питань адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я має бути вирішено шляхом створення Медичного або Санітарно-епідемічного кодексу України, до якого могли б увійти закони про санітарну охорону атмосферного повітря, ґрунту, водойм, виробничого середовища, санітарно-виробничого виховання населення, медичної профілактики, безпечності харчової продукції, гігієни харчування; 3) прийняття Законів України «Про лікарське самоврядування в Україні», «Про фінансування охорони здоров'я населення», «Про забезпечення прав пацієнтів», «Про первинну медико-санітарну допомогу і сімейну медицину», у яких запропонувати реформування та розвиток вітчизняної системи охорони здоров'я, забезпечення їх інтеграції в європейський та світовий медичний і науковий простір.

Акцентовано увагу на тому, що систематизація законодавства України у сфері охорони здоров'я покликана не тільки навести лад у нормативно-правовому забезпеченні, а й підвищити його якість системи охорони здоров'я відповідно до існуючого політичного та соціально-економічного становища в державі, згідно з європейськими стандартами та вимогами.

ВИСНОВКИ

У висновках дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення актуального наукового завдання, що полягає у визначенні теоретичних і практичних аспектів адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення в Україні, виробленні пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення законодавства та адміністративної діяльності публічної адміністрації у цій сфері.

Дисертантом сформульовано ряд висновків і положень, спрямованих на вирішення цього завдання. Основними науковими і практичними результатами роботи є такі висновки:

1. Доведено, що об'єктом адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я в контексті адміністративно-правових відносин є право населення на охорону здоров'я та діяльність суб'єктів публічної адміністрації щодо його законодавчого забезпечення.

До змісту категорії права на здоров'я входять такі основні елементи: власне право на охорону здоров'я; право на усунення небезпеки, яка загрожує здоров'ю; право на проживання в умовах безпечного для здоров'я довкілля за відсутності дії будь-яких впливів техногенного або природного характеру; право на отримання своєчасної кваліфікованої медичної допомоги (в тому числі право на відмову від медичного втручання); право вільного доступу до медичної інформації; право на медичне страхування; право на допомогу у випадках «особливих потреб» (допомога особам з набутими або вродженими фізичними або психічними розладами та аномаліями розвитку, а також жінок у стані вагітності). Окрім цього, серед масиву законодавчих актів у сфері охорони здоров'я слід виділити специфічні правові норми, що регулюють права, які опосередковано можна віднести до змісту права на здоров'я. Ними є право на донорство та право на трансплантацію.

2. З'ясовано, що охорона здоров'я як специфічна галузь значною мірою впливає на соціальний та економічний розвиток держави, стан демографічної ситуації, визначає разом з іншими чинниками рівень національної безпеки. Висловлено думку, що здоров'я розглядається і як важливий соціально-політичний феномен, який свідчить про ступінь розвитку й благополуччя суспільства, що потребує досконалого юридичного регулювання та законодавчого гарантування, а отже, у законодавстві варто деталізувати зміст елементів права на охорону здоров'я, а також їх складових, таких як право на зміну (корекцію) статі; право пацієнта на полегшення болю, пов'язаного із захворюванням або медичним втручанням; право на застосування нових та експериментальних методів або засобів надання медичної допомоги.

3. Виявлено, що до основних спеціалізованих суб'єктів публічної адміністрації, яка здійснює адміністративно-правове забезпечення права на охорону здоров'я населення, належать: Міністерство охорони здоров'я України, координаційний комітет, Фонд соціального захисту інвалідів, Рада з питань інвалідів при Міністерстві охорони здоров'я України та інших.

4. Зроблено висновок, що засоби адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я є своєрідними адміністративними інструментами адміністративного права, які дозволяють через способи та прийоми спеціально-публічної адміністрації на підставі власної чи делегованої компетенції забезпечувати виконавчо-розпорядчу діяльність та надавати адміністративні послуги населенню з метою забезпечення їх права на охорону здоров'я.

5. Доведено, що механізм адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я – це засоби функціонування системи адміністративно-правового регулювання з метою забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян, функціонування громадянського суспільства.

Елементами механізму адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я є система засобів правового та організаційного впливу для забезпечення права населення, що гарантуються та здійснюються суб'єктами публічної адміністрації, до яких належать: 1) система законодавства, яка регулює відносини у сфері охорони здоров'я; 2) об'єкт управління – правовідносини, що виникають у сфері охорони здоров'я; 3) суб'єкти управління – органи державної влади і організації, що взаємодіють між собою у сфері охорони здоров'я; 4) форми та методи діяльності публічної адміністрації щодо захисту прав населення у сфері охорони здоров'я; 5) адміністративно-правова відповідальність за порушення у сфері охорони здоров'я та б) адміністративні процедури у цій сфері.

6. Констатовано, що форми діяльності суб'єктів публічної адміністрації у сфері охорони здоров'я – це зовнішній вираз подібних за своїм характером і правовою природою груп дій посадових осіб органів публічної адміністрації, що здійснюються у рамках режиму законності для досягнення адміністративно-правової мети – публічного захисту права на охорону здоров'я населення у закладах охорони здоров'я.

7. Зроблено висновок, що засоби адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я є своєрідними адміністративними інструментами адміністративного права, які дозволяють через способи та прийоми спеціально-публічної адміністрації на підставі власної чи делегованої компетенції забезпечувати виконавчо-розпорядчу діяльність та надавати адміністративні послуги населенню з метою забезпечення їх права на охорону здоров'я.

8. Доведено, що адміністративна відповідальність у сфері захисту права на охорону здоров'я населення у закладах охорони здоров'я – це застосування судом або уповноваженими державою публічними органами щодо фізичних і юридичних осіб, які скоїли протиправне діяння, що порушує права на охорону здоров'я населення, на надання медичної допомоги та послуг певного виду адміністративного примусу – адміністративної санкції (адміністративно-господарської санкції).

Адміністративно-господарські санкції, які застосовуються до фізичних і юридичних осіб за порушення ними права на охорону здоров'я, – це

матеріальні та організаційні заходи впливу юридичної відповідальності, що застосовуються за порушення права на отримання якісної медичної допомоги та послуг. Основними видами таких санкцій є: відмова у видачі ліцензії; призупинення дії ліцензії; позбавлення ліцензії за порушення стандартів надання медичної допомоги та послуг.

9. Обґрунтовано думку, що міжнародними стандартами захисту права на охорону здоров'я населення є основоположні міжнародно-правові акти ВООЗ та Ради Європи, які висувають до вітчизняної системи права вимоги пріоритету загальнолюдських цінностей та гармонійного розвитку населення за будь-якими ознаками та турботи про них.

10. Визначені напрями удосконалення законодавства України у зазначеній сфері, а саме: врахування в законах України «Про державний бюджет» на кожний відповідний рік видатків, які полягають у тому, що населенню мають надаватися якісна медична допомога та послуги за рахунок державного і місцевого бюджетів; більшість питань адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я має бути вирішено шляхом створення Медичного або Санітарно-епідемічного кодексу України, до якого могли б увійти закони про санітарну охорону атмосферного повітря, ґрунту, водойм, виробничого середовища, санітарно-виробничого виховання населення, медичної профілактики, безпечності харчової продукції, гігієни та харчування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Руснак Л. М. До питання про поняття та зміст адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення в Україні / Л. М. Руснак // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – Випуск № 5(209). – С. 79-82.

2. Руснак Л. М. Перспективи реалізації права громадян на охорону здоров'я через обов'язкове медичне страхування / Л. М. Руснак // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – Випуск № 6(210). – С. 63-66.

3. Руснак Л. М. Особливості державного управління діяльності у сфері охорони здоров'я / Л. М. Руснак // Право та державне управління. – 2013. – Випуск № 2(11). – С. 123-127.

4. Руснак Л. М. Адміністративно-правове забезпечення прав дітей-інвалідів у сфері охорони здоров'я в Україні / Л. М. Руснак // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2014. – Випуск № 26. – С. 170-173.

5. Руснак Л. М. Понятие и элементы механизма административно-правового обеспечения права на охрану здоровья в Украине / Л. М. Руснак // Закон и жизнь («LEGEA SI VIATA»). – Republika Moldova, 2014. – Выпуск № 10/2(274). – С. 155-159.

6. Руснак Л. М. Міжнародний досвід щодо адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я в Україні / Л. М. Руснак // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2015. – Випуск № 5. – С. 46-50.

7. Руснак Л. М. Проблеми адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я / Л. М. Руснак // Право та педагогіка. – 2016. – Випуск № 4. – С. 5-13.

8. Руснак Л. М. Право людини на охорону здоров'я як об'єкт адміністративно-правового забезпечення міжнародного, європейського і вітчизняного законодавства / Л. М. Руснак // Проблеми вдосконалення правового забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції за різними юридичними напрямками. – Тернопіль, 2012. – С. 96-100.

9. Руснак Л. М. Щодо визначення поняття «охорона здоров'я» та його правове забезпечення / Л. М. Руснак // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі : тези доповідей Дванадцятій міжнародній науково-практичній конференції. – К., 2012. – С. 377-380.

10. Руснак Л. М. Поняття адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення в Україні / Л. М. Руснак // Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Одинадцяті осінні юридичні читання». – Хмельницький, 2012. – С. 164-165.

11. Руснак Л. М. Законодательное регулирование эвтаназии / Л. М. Руснак // Международная научно-практическая конференция. «Права человека и национальное законодательство: гуманизация права». Московский центр правовых исследований. – М., 2013. – С. 11-13.

12. Руснак Л. М. Державно-правове регулювання відносин у сфері охорони здоров'я населення / Л. М. Руснак // Актуальні проблеми сучасного адміністративного права : матеріали круглого столу. – Запоріжжя, 2013. – С. 193-196.

13. Руснак Л. М. Щодо здійснення господарської діяльності закладами охорони здоров'я, при реформуванні галузі / Л. М. Руснак // Молодь: освіта, наука, духовність : тези доповідей X Всеукраїнської наукової конференції студентів і молодих вчених. – К., 2013. – С. 187-189.

14. Руснак Л. М. Медичний кодекс України: яким йому бути? / Л. М. Руснак // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації конвенції ООН про права інвалідів : тези доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції. – К., 2013. – С. 324-325.

15. Руснак Л. М. Систематизація медичного законодавства / Л. М. Руснак // Інформаційні технології, економіка та право: стан та перспективи розвитку (ІТЕП-2014) : матеріали Міжнародної науково-

практичної конференції молодих вчених та студентів. – Чернівці, 2014. – С. 209-210.

16. Руснак Л. М. Законодавство в сфері охорони здоров'я: перспективи розвитку / Л.М. Руснак // Молодь: освіта, наука, духовність : тези доповідей XI Всеукраїнської наукової конференції студентів і молодих вчених. – К., 2014. – С. 393-395.

17. Руснак Л. М. Актуальні проблеми правового забезпечення клонування в Україні / Л. М. Руснак // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації конвенції ООН про права інвалідів : тези доповідей XIV Міжнародної науково-практичної конференції. – К., 2014. – С. 321-323.

18. Руснак Л. М. Міжнародний досвід щодо адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я в Україні / Л. М. Руснак // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації конвенції ООН про права інвалідів : тези доповідей XV науково-практичної конференції. – К., 2015. – С. 388-391.

АНОТАЦІЯ

Руснак Л. М. Адміністративно-правове забезпечення права на охорону здоров'я в Україні. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Київ, 2016.

У дисертації проведено комплексне наукове дослідження теоретико-правових аспектів адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я в Україні. У дослідженні проаналізовано також історичні аспекти становлення законодавства у сфері охорони здоров'я та їх нормативно-правове забезпечення. З позиції адміністративного права й управління розкрито поняття, юридичну природу та зміст права на охорону здоров'я.

Досліджено зміст реалізації права громадян на охорону здоров'я через медичне страхування як адміністративно-правову категорію. Розкрито механізм реалізації права на охорону здоров'я як одну з найважливіших юридичних гарантій захисту. Досліджено поняття та проаналізовано основні елементи механізму у сфері охорони здоров'я. Розкрито зміст методів адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері правового забезпечення охорони здоров'я.

Окреслено зарубіжний досвід міжнародно-правових актів ВООЗ та Ради Європи, які висувають до вітчизняної системи права вимоги пріоритету загальнолюдських цінностей та гармонійного розвитку населення держави.

Запропоновані положення та рекомендації з удосконаленням законодавства України в частині адміністративно-правового забезпечення права на охорону здоров'я населення.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, право на охорону здоров'я, поняття, зміст, механізм, методи, діяльність публічної адміністрації, міжнародно-правові акти, удосконалення законодавства.

АННОТАЦИЯ

Руснак Л. М. Административно-правовое обеспечение права на охрану здоровья в Украине. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Открытый международный университет развития человека «Украина», Киев, 2016.

В диссертации проведено комплексное научное исследование теоретико-правовых аспектов административно-правового обеспечения права на охрану здоровья в Украине. Научная новизна исследования вызвана недостаточной степенью разработки поставленной проблемы и отсутствием исследования по вопросам административно-правового обеспечения права на охрану здоровья в Украине.

В исследовании проанализированы исторические аспекты становления законодательства в сфере охраны здоровья и их нормативно-правовое закрепление. С позиции административного права и управления раскрыто понятие, юридическую природу и содержание права на охрану здоровья.

Исследовано содержание реализации права граждан на охрану здоровья через медицинское страхование как административно-правовую категорию. Раскрыт механизм реализации права на охрану здоровья как одно из важнейших юридических гарантий защиты. Раскрыто содержание методов административной деятельности публичной администрации в сфере правового обеспечения охраны здоровья.

Проанализирован зарубежный опыт международно-правовых актов ВООЗ и Совета Европы, которые предъявляют для отечественной системы права требования приоритета общечеловеческих ценностей и гармоничного развития населения государства.

Элементами механизма административно-правового обеспечения права на охрану здоровья населения являются: нормы административного права через их внешнее выражение в источниках административного права; формы и методы деятельности публичной администрации по защите права на охрану здоровья и административные процедуры в этой сфере. Также доказано, что формы деятельности субъектов публичной администрации в сфере здравоохранения – это внешнее выражение однородных по своему характеру и правовой природе групп административных действий должностных лиц и органов публичной администрации, совершенное в рамках режима законности и компетенции для достижения административно-правовой цели -

публичной защиты права на охрану здоровья населения в учреждениях здравоохранения.

Констатировано, что формы деятельности субъектов публичной администрации в сфере защиты права на здравоохранение – это внешнее выражение однородных по своему характеру и правовой природе групп административных действий должностных лиц и органов публичной администрации, совершенное в рамках режима законности и компетенции для достижения административно-правовой цели – публичной защиты права на охрану здоровья населения в учреждениях здравоохранения. Сделан вывод, что административная ответственность в сфере защиты права на охрану здоровья населения в учреждениях здравоохранения – это применение судом или уполномоченными государством публичными органами, в отношении физических и юридических лиц, которые совершили противоправное деяние, нарушающее права на охрану здоровья населения, на оказание медицинской помощи и услуг определенного вида административного принуждения – административной санкции (административно-хозяйственной санкции).

Предложены рекомендации по совершенствованию законодательства Украины в части административно-правового обеспечения права на охрану здоровья населения, а именно: учета в законах Украины «О государственном бюджете» на каждый соответствующий год расходов, которые заключаются в том, что населению должны предоставляться качественная медицинская помощь и услуги за счет государственного и местного бюджетов; большинство вопросов административно-правового обеспечения права на охрану здоровья должны быть заложены в Медицинском или Санитарно-эпидемиологическом кодексе Украины, в который могли бы войти законы о санитарной охране атмосферного воздуха, почвы, водоемов, производственной среды, санитарно-производственного воспитания населения, медицинской профилактики, безопасности пищевой продукции, гигиены и питания.

Ключевые слова: административно-правовое обеспечение, право на охрану здоровья, понятие, содержание, механизм, методы, деятельность публичной администрации, международно-правовые акты, совершенствование законодательства.

SUMMARY

Rusnak L. M. Administrative-legal guarantee of the right to health in Ukraine. – *On rights of a manuscript.*

The Ph.D. thesis in Law in major 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; information law. – The Open International University of Human Development ‘Ukraine’, Kyiv, 2016.

The thesis provides a comprehensive scientific study of the theoretical and legal aspects of administrative and legal provision of the right to health in Ukraine. The study also analyzed the historical aspects of the formation of legislation in the field of health and regulatory support. From the standpoint of administrative law and management disclosed the concept, legal nature and content of the right to health.

The content of the right of citizens to health care through medical insurance, as administrative and legal category. The mechanism of the right to health care as one of the most important legal safeguards. The concept and analyzes the main elements of the mechanism in the field of health. The content of the administrative methods of public administration in the field of legal support health.

Outlined international experience of international instruments, WHO and the Council of Europe to impose national legal system, claims the priority of human values and harmonious development of the population.

The proposed regulations and recommendations on improvement of legislation of Ukraine in terms of administrative and legal protection of the right to health.

Keywords: administrative and legal security, the right to health, concepts, content, mechanisms, methods, activities of public administration, international legal acts, improvement of legislation.